

Małgorzata Kunicka

Sprawozdanie z konferencji „Prawica – Lewica – Wychowanie” (4–5 grudnia 2012, UMK, Toruń)

Pedagogika Szkoły Wyższej nr 2, 201-205

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Małgorzata Kunicka

Uniwersytet Szczeciński

Sprawozdanie z konferencji „Prawica – Lewica – Wychowanie” (4–5 grudnia 2012, UMK, Toruń)

„Na UMK trwa jedna z największych w tym roku konferencji naukowych *Prawica – lewica – wychowanie*”¹ – napisał lokalny toruński dziennik. To rzeczywiście fascynujące wydarzenie naukowe odbyło się w dniach 4–5 grudnia 2012 roku, a zorganizowane zostało przez Międzyuczelniany Zespół Monitorowania Zmian w Edukacji i Kulturze (ACCEPT) powołany na Wydziale Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Pomysł przedsięwzięcia *Prawica – Lewica – Wychowanie* zrodził się w głowie prof. Aleksandra Nalaskowskiego, a w ramy organizacyjne przekuł go dr Filip Nalaskowski wraz z młodym zespołem toruńskich badaczy. Konferencja ta była drugą po konferencji *Poprawność polityczna w sferze publicznej i edukacji* z cyklu „Edukacja uwikłana”, którą zaszczyliło szacowne grono prelegentów. Spośród zaproszonych gości do Torunia przybyli (podaję w kolejności prezentowanych wystąpień): prof. Zbigniew Kwieciński, prof. Anna Murawska, ks. prof. Jarosław Michalski, prof. Tomasz Szkudlarek, prof. Jan Żaryn, prof. Mirosława Dziemianowicz-Nowak, dr Paweł Rudnicki, Robert Mazelanik, prof. Zbyszko Melosik, prof. Bogusław Śliwerski. Obrady miały charakter wyłącznie plenarny, a organizatorzy stworzyli możliwość wystąpienia także kilkorgu spośród naukowców młodego pokolenia.

Na stronie internetowej konferencji prof. A. Nalaskowski napisał: „Nie śmiem Państwu narzucać rozumienia kategorii «lewica» czy «prawica». Każdy z nas interpretuje je indywidualnie i na swój sposób wyrażnie. Pełnia tych interpretacji tworzy nasz społeczny krajobraz, który w wyko-

¹ A. Olewiński, *Wychowanie upolitycznione. Znani naukowcy, pedagodzy i publicyści – zarówno z lewej, jak i z prawej strony rozmawiają o edukacji*, „Nowości. Dziennik Toruński”, 5.12.2012.

naniu prawdziwych gwiazd nauki i społecznej praktyki z całą pewnością nie zamieni się w landszaft. To na tle tego krajobrazu istnieje wychowanie, ideał wychowania, szkoła i zapiekłe niekiedy spory. Warto o tym mówić, warto, aby młodsi słuchali”². W słowie wstępnym do programu konferencji Profesor kontynuował: „Przygotowane referaty pokazują różnorodność spojrzenia na edukację umieszczoną w kontekście mniej lub bardziej doraźnych sporów politycznych, umęczoną biurokracją, pozbawioną – niekiedy – czci i szacunku. Ale też i będącą przedmiotem najgłębszego zatroskania i niekiedy dramatycznych bojków o to, aby była najlepsza z możliwych”.

Konferencję otworzył i powitał gości prof. Aleksander Nalaskowski, *spiritus movens* konferencji, który wyraził też uznanie dla organizatorów za sprawność w przygotowaniu przedsięwzięcia pod nazwą *Prawica – Lewica – Wychowanie*. Po słowie wstępnym głos zabierali zaproszeni goście. Ich wystąpienia przeplatane były prezentacją referatów przez „młodych i ambitnych”.

Pierwszym przemawiającym był prof. Zbigniew Kwieciński, który wyraziście wskazał na nierówności społeczne w oświacie. Zaprezentował w swoim wystąpieniu wzorce myślenia, które – zdaniem Profesora – uwikłane są ideologicznie i stanowią modele przyczyn oraz strategii interwencyjnych.

Drugą prelegentką była prof. Anna Murawska, która poszukiwała wraz ze słuchaczami miejsca, gdzie jest ziemia obiecana edukacji. Eksplorowanie sposobów włączania się edukacji w „grę o nadzieje”, ostrzeżenie przed pułapkami pozornej i złudnej nadziei oraz nieosiągalnej wszechmocy – to tylko niektóre wątki podjęte przez Panią Profesor.

Kolejną znamienitą osobą włączającą się w nurt dyskusji o wyzwaniach dla pedagogiki był ks. prof. Jarosław Michalski, który wskazał, odwołując się do analizy egzystencjalnej, że „życie jest przepełnione dążeniem do sensu życia”, przywołał za Viktorem Franklem, że „egzystencja to misterium”³ i pytał, czy kategoria sensu życia *jest czy staje się* wyzwaniem dla pedagogów.

² www.p-l-w.umk.pl/index.php/o-konferencji, 18.04.2013.

³ V.E. Frankl, *Homo patiens*, PAX, Warszawa 1998, s. 20.

Tuż za Księdzem Profesorem przemawiał prof. Tomasz Szkudlarek, który przyjmując tezę, że pedagogika jest częścią dyskursu politycznego, zaproponował słuchaczom spojrzenie na szkołę jako „instytucjonalną praktykę tworzenia znaczeń wykorzystywanych w konstruowaniu tożsamości zbiorowych”. Profesor, ukazując refleksję kulturoznawczą, posługującą się koncepcjami takimi jak: ideologia, władza, hegemonia, tożsamość, wskazał szkołę jako instytucję kształcenia kulturowego.

Następnym mówcą, równie oczekiwanym przez uczestników konferencji, był prof. Jan Żaryn, który wraz ze słuchaczami poszukiwał odpowiedzi na pytanie: *Jakie było (a jakie powinno być) miejsce polityki historycznej w strategii rządów po 1989 roku?* Pluralizm poglądów uczestników obrad uwidocznił się w reakcjach na zaprezentowaną przez Profesora opinię, że przez lata komunizmu „nieobecność w wolnym świecie polskiego przekazu na najważniejsze tematy historyczno-polityczne XX wieku była tym tragiczniejsza w skutkach, iż w tym czasie inne – suwerenne narody – zajęły przestrzeń interpretacyjną dotyczącą historii najnowszej i wprowadziły swoje mity jako obiektywne i niepodlegające dyskusji wersje dziejów”.

Wystąpienia kolejnej grupy prelegentów rozpoczęła prof. Mirosława Nowak-Dziemianowicz, która w swoim referacie rozprawiła się z uprzedzeniami i stereotypami w dyskursie o wychowaniu. Pani Profesor wskazała na konieczność diagnozowania rzeczywistości w miejsce jej wartościowania oraz każdorazowego ujawniania intencji przy opisie normatywnym. Roszczenie do słuszności celów i orientacja na własną rację pedagoga oraz groźba wizji edukacji domkniętej stała się wystarczającym powodem do zaproponowania koncepcji wychowania jako wspólnego zaangażowania.

Następnie głos zabrał dr Paweł Rudnicki, pokazujący działania edukacyjne podejmowane poza głównym nurtem edukacyjnym i ideologicznym przez NGO-sy (Non-governmental organizations) oraz grupy nieformalne, w których realizowana jest edukacyjna zmiana. Działania organizacji pozarządowych ukazują wymiary partycypacji obywatelskiej w edukacji.

W następnej kolejności przemawiał mgr Robert Mazelanik, uczestnik programu Educational Research Methodology (Oxford University), pokazujący model wychowawczy szkół rodzinnych, którego realizacja oparta jest o wychowanie w cnotach z respektowaniem naturalnego prawa rodzi-

ców do wyboru modelu wychowawczego oraz z przyjęciem założenia, że rodzina stanowi optymalne środowisko wychowawcze.

Wśród przedstawicieli młodych badaczy w trakcie pierwszego dnia obrad prezentowali swoje referaty:

- mgr Katarzyna Szymala, która ukazała pozytywne aspekty takich kategorii edukacyjnych, jak: zależność i podległość, podkreślając implikacje dla edukacji konserwatywnego na nią spojrzenia,
- mgr Anna Kucharska, która zwróciła uwagę na współczesne trendy w posttransformacyjnym krajobrazie, takie jak: konsumpcjonizm i indywidualizm; kultura wizualna i sensualizm; globalizacja i multikulturalizm, ukazując w nich miejsce edukacji pozaformalnej,
- mgr Błażej Przybylski, szukający miejsca na scenie politycznej dla „młodych, gniewnych” na osi pomiędzy biegunami: bunt – obojętność, protest – demobilizacja.

Pierwszy dzień obrad zakończyła niezapomniana uczta kulturalna, podczas której uczestnicy konferencji wzięli udział w recitalu Adama Nowaka, założyciela (w 1990 roku) zespołu muzycznego *Raz, Dwa, Trzy*.

Drugi dzień konferencji toruńskiej rozpoczął prof. Zbyszko Melosik, prezentujący różnorodne konteksty relacji pomiędzy uniwersytetem a sferą polityczną. Przedstawiając mechanizmy upolitycznienia szkolnictwa wyższego, Profesor wskazał na imperatywne ustawy i rozporządzenia, na kreatywność medialną, adaptację środowiska akademickiego do narzucanych warunków („zaczynamy myśleć myślami ministerstwa”). Profesor zwrócił także uwagę na problemy awansu naukowego, komercjalizację nauki i dydaktyki, a przede wszystkim na uprzedmiotowienie sfery akademickiej przez politykę.

Tego dnia było również miejsce na głos w debacie dla młodego pokolenia naukowców. Swoje przemyślenia zaprezentował mgr Łukasz Perlikowski, pokazujący aksjologię, na której oparte zostało stanowisko bioluddyzmu, a do którego odniesienie mają kategorie: biopolityki, bioetyki oraz biotechnologii.

Następnie z niezwykle interesującym wystąpieniem pojawiła się na mównicy jedna z organizatorek konferencji, dr Dagna Dejna, która podzieliła się z uczestnikami konferencji wspomnieniami ze swojej badawczo-naukowej eskapady do osady amiszów starego zakonu, zamieszkujących Pensylwanię w USA. Celem wyprawy było przeprowadzenie badań

etnopedagogicznych poprzez kilkumiesięczne zamieszkanie pośród początkowo nieufnych amiszów. Owocem badawczej eskapady dr D. Dejny była najpierw rozprawa doktorska, a następnie publikacja naukowa zatytułowana *Amisze – fenomen wychowania endemicznego*⁴.

Ostatnim (w kolejności wystąpień) prelegentem był prof. Bogusław Śliwerski, który wskazując służbę jako kategorię działania pedagogicznego, postawił kluczowe pytanie: Czy pedagogika pozostaje *w służbie* czy *na służbie*? Profesor wskazał dwa bieguny: 1) pedagogika służalcza, w służbie idei, dyspozycyjna; 2) pedagogika na służbie, służebna, dyspozycyjna, w gotowości służenia. Konkluzją wypowiedzi było stwierdzenie, że w Polsce nie ma szkół publicznych, lecz wyłącznie państwowe.

Na zakończenie konferencji głos zabrał prof. Aleksander Nalaskowski, zapraszając uczestników konferencji m.in. do wspólnych zdjęć uwieczniających zakończone wydarzenie naukowe.

Dwudniowe obrady podsumował w rozmowie z dziennikarzem lokalnej prasy dr Filip Nalaskowski: „Spór między prawicą a lewicą leży u samych podstaw ideologii edukacyjnych. Gdzieś na samym końcu odnajdujemy go w poczynaniach władzy. Wiele rozmawia się o tym, jak wykorzystać komputery w szkole, o tym, jak organizować pracę nauczycieli, ale pomija się to, co leży u podstaw, z jakich wartości wychodzimy”⁵.

Plenarne obrady pozwoliły wszystkim uczestnikom konferencji na stawianie pytań, prezentowanie własnych opinii i poglądów oraz podejmowanie dyskusji z prelegentami. Znamienici goście, perfekcyjna organizacja oraz dogodne warunki obrad w toruńskim hotelu *Filmar* – wszystko to stworzyło niecodzienną atmosferę naukową.

Organizatorzy zapowiedzieli kontynuację cyklu „Edukacja uwikłana”; dwie dotychczasowe konferencje uprawdopodobniają przypuszczenie, że kolejne również pozostaną intelektualną biesiadą, miejscem ścierania się racji i wymiany poglądów.

⁴ D. Dejna, *Amisze – fenomen wychowania endemicznego*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012.

⁵ A. Olewiński, *Wychowanie upolitycznione...*